

Zmiana konstytucji w Rosji – Putin na zawsze?

Maria Domańska

10 marca prezydent Rosji Władimir Putin wystąpił w Dumie Państwowej (niższej izbie rosyjskiego parlamentu) z niezapowiedzianym przemówieniem. Formalnie stanowiło ono odpowiedź na dwa wnioski zgłoszone przez deputowanych, debatujących nad poprawkami do konstytucji Federacji Rosyjskiej (10 marca odbyło się drugie czytanie projektu poprawek do ustawy zasadniczej).

Wnioski te dotyczyły: (1) ogłoszenia przedterminowych wyborów parlamentarnych w związku z planowanym przyjęciem zmian konstytucyjnych; (2) zniesienia konstytucyjnego limitu kadencji prezydenta lub „wyzerowania” kadencji po przyjęciu tych zmian.

Odnosnie do przedterminowych wyborów parlamentarnych Putin oświadczył, że nie widzi takiej konieczności. Dał przy tym jasno do zrozumienia, że decyzja w tej sprawie należy do Dumy Państwowej – jeśli deputowani uznają, że wybory są potrzebne (poprawki konstytucyjne dotyczą kompetencji niższej izby parlamentu), zaakceptuje taką decyzję.

Odnosnie do limitu liczby kadencji prezydenta Putin wykluczył jego zniesienie, dopuścił natomiast możliwość „wyzerowania” jego dotychczasowych kadencji, o ile 22 kwietnia obywatele Rosji w ogólnonarodowym głosowaniu poprą projekt zmian konstytucyjnych zawierający taką poprawkę, a Sąd Konstytucyjny orzeknie o jej zgodności z prawem. Odpowiednia poprawka została niezwłocznie wniesiona do projektu zmian. Przyjęto go w drugim czytaniu.

Komentarz

- Od kilku miesięcy, a szczególnie od zmiany na stanowisku premiera oraz zainicjowania w styczniu br. debaty na temat reformy konstytucyjnej, mamy do czynienia z działaniami przygotowawczymi do rozwiązania problemu sukcesji władzy po zakończeniu kolejnej kadencji prezydenckiej Putina. Obecną operację wyróżnia wysyłanie nieoczekiwanych i sprzecznych sygnałów na temat wybranego scenariusza. Celem władz jest potwierdzenie kluczowej roli Putina jako politycznego decydenta, testowanie reakcji społecznej oraz elit politycznych na różne scenariusze, a także wprowadzenie nieprzewidywalności, która ma utrudnić zakłócanie przebiegu operacji.
- Opinia wygłoszona przez Putina jest w praktyce rosyjskiego systemu władzy wiążąca dla wszystkich organów państwa i przesądziła o treści poprawek wnoszonych do konstytucji. „Wyzerowanie” kadencji formalnie umożliwi Putinowi pozostanie na Kremlu po 2024 r., czyniąc najbardziej prawdopodobnym, choć nie przesądzonym, następujący

scenariusz:

- samorozwiązanie Dumy po głosowaniu 22 kwietnia i przedterminowe wybory parlamentarne w 2020 r. (prawdopodobnie we wrześniu)
- przedterminowe wybory prezydenckie, dające Putinowi możliwość pozostania u władzy przez kolejne dwie kadencje (12 lat, co najmniej do 2032 r.). W tym kontekście należy wskazać na daleko idące w świetle obecnie przyjmowanych poprawek konstytucyjnych wzmocnienie pozycji prezydenta w systemie władzy (przede wszystkim wobec rządu i władzy sądowniczej).
- Deklaracje Putina dają jednak szersze pole do interpretacji i wciąż nie można wykluczyć innych scenariuszy, w tym zwłaszcza ustąpienia prezydenta i wyznaczenia następcy. Wystartowałby on w najbliższych wyborach, które mogłyby odbyć się w wybranym terminie w ciągu najbliższych czterech lat. Spośród potencjalnych kandydatów w tej chwili największe szanse wydaje się mieć były premier, obecny wiceprzewodniczący Rady Bezpieczeństwa Federacji Rosyjskiej Dmitrij Miedwiediew – za jego kandydaturą przemawiają udowodniona lojalność wobec Putina oraz niedawne powierzenie mu ww. prominentnego stanowiska.